

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd, Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol

11 Tachwedd 2022

Annwyl Jenny,

Rwy'n ysgrifennu i roi diweddariad pellach i'r Pwyllgor ar gyfer ei ymchwiliad sydd ar ddod i brofiadau o'r system cyfiawnder troseddol, gan ganolbwytio ar bobl ifanc ag anghenion Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu, sydd wedi'i gynllunio ar gyfer yn ddiweddarach y tymor hwn.

Mae'r Glasbrint Cyfiawnder leuenctid a'r cynllun gweithredu cysylltiedig yn nodi dull Llywodraeth Cymru o ddarparu gwasanaethau cyfiawnder leuenctid yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru yn mabwysiadu agwedd 'plentyn yn gyntaf' at gyfiawnder leuenctid, gan sicrhau bod gwasanaethau yn canolbwytio ar y plentyn ac yn seiliedig ar anghenion.

Ar 25 Mai, cyflwynais [Ddatganiad Ysgrifenedig i'r Aelodau gan roi'r wybodaeth ddiweddaraf am gyflawni'r Glasbrint Cyfiawnder leuenctid a'r Glasbrint Cyfiawnder Menywod](#). Roedd y diweddariad hwn yn cyd-daro â chyhoeddi ein Cynlluniau Gweithredu diweddaraf. Mae'r cynlluniau yn tynnu sylw at yr hyn a gyflawnwyd hyd yma a'r cynnydd parhaus a wneir ar y cyd â'n partneriaid yn erbyn ymrwymiadau'r Glasbrintiau.

Mae gan dair o'r blaenorriaethau y cytunwyd arnynt ar gyfer y Glasbrint Cyfiawnder leuenctid gysylltiadau agos iawn ag Anghenion Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu:

- Gwella gweithgarwch atal, yn enwedig o ystyried effaith bosibl y pandemig COVID parhaus ar iechyd a llesiant plant
- Datblygu dull sy'n ystyriol o drawma ar draws gwasanaethau cyfiawnder leuenctid
- Meithrin gweledigaeth ar gyfer dyfodol darpariaeth sefydliadau diogel i leuenctid yng Nghymru

Mae gwaith ar Anghenion Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu wedi'i ymwriddio ar draws y tair ffrwd waith, ac mae cynnydd wedi'i wneud ar amrywiaeth o faterion. Er enghraifft, rydym wedi dechrau atgyfeirio unigolion i Wasanaeth Triniaeth ac Ymgynghori

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Jane.Hutt@llyw.cymru
Correspondence.Jane.Hutt@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and responding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Fforensig y Glasoed Cymru Gyfan er mwyn elwa ar Reoli Achosion Uwch. Mae trefniadau Rheoli Achosion Uwch ar gael i bob Tîm Troseddau Ieuenciad yng Nghymru i'w defnyddio gyda phlant sydd mewn cysylltiad â Thimau Troseddau Ieuenciad, boed hynny ar sail wifoddol neu statudol.

Mae adroddiad gwerthuso Braenaru 'y plentyn yn gyntaf' wedi'i gyhoeddi gan Wasanaeth Cyflawnder Ieuenciad ac Atal Ceredigion. Defnyddir y canfyddiadau i lywio'r gwaith o ddatblygu Fframwaith Atal Cyflawnder Ieuenciad i Gymru, a fydd yn cynnwys ystyried Anghenion Lleferydd, laith a Chyfathrebu.

Ym mis Ionawr 2021, cytunodd y Cabinet ar weledigaeth ar gyfer dyfodol darpariaeth sefydliadau diogel i ieuenciad yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru a'r Weinyddiaeth Gyflawnder yn parhau i weithio gyda'i gilydd i ddatblygu model cyflenwi sy'n diwallu orau anghenion plant Cymru sydd angen gofal yn y systemau cyflawnder a lles. Rydym am ddarparu gwasanaeth integredig, sy'n ystyriol o drawma, a all ymateb mewn modd hyblyg i anghenion cymhleth y plant hyn sy'n agored i niwed, gan gynnwys plant ag Anghenion Lleferydd, laith a Chyfathrebu.

Mae nifer o wasanaethau cyflawnder ieuenciad ledled Cymru wedi cwblhau [hyfforddiant 'The Box'](#) sef pecyn e-ddysgu am ddim Coleg Brenhinol y Therapyddion Lleferydd ac laith sydd wedi'i lunio ar gyfer gweithwyr proffesiynol sy'n gweithio yn y sector cyflawnder. Mae'r hyfforddiant wedi galluogi gwasanaethau i ystyried sut y gallent sicrhau bod y bobl ifanc sy'n defnyddio eu gwasanaeth yn cael eu cyfeirio at y cymorth cywir, yn y lle iawn, ar yr amser cywir.

Fel rhan o'n hymrwymiad ariannol presennol ar gyfer 2022/23 rydym wedi dyrannu £500,000 arall i raglen y Glasbrint a fydd yn cefnogi prosiectau sy'n cryfhau'r cysylltiadau rhwng menywod sydd yn y carchar a'u plant ac yn helpu i fwrw ymlaen i gyflwyno arferion sy'n ystyriol o drawma i Ymarferwyr Cyflawnder Ieuenciad. Mae'r buddsoddiad ychwanegol hwn yn helpu i ddarparu gwelliannau ystyrlon ac amlinchedlaeth i fywydau rhai o'r bobl fwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas.

Ym mis Ionawr 2023, bydd y Cwnsler Cyffredinol a minnau'n ymweld â CEF Berwyn, ac rwy'n edrych ymlaen at glywed am y gwaith gwych y mae Jacqui Learoyd, y Therapydd Lleferydd ac laith yn ei wneud gyda'r dynion yno. Rwy'n deall, drwy gefnogi'r tîm ehangach yn eu gwaith a'u cymorth i'r dynion, fod Jacqui a'r tîm iechyd yn y carchar wedi cael effaith sylweddol ar leihau'r defnydd o rym mewn ataliaeth. Mae'r dull arloesol sy'n cael ei ddefnyddio yn CEF Berwyn wedi denu diddordeb carchardai eraill gan gynnwys CEF Parc, sy'n ystyried atgynhyrchu rhywfaint o'r gwaith. Efallai y bydd y podlediadau canlynol o ddiddordeb i'r Pwyllgor:

<https://www.podbean.com/ew/pb-wxdjg-1146f48>

<https://www.podbean.com/ew/pb-bitsq-11446d5>

<https://www.podbean.com/ew/pb-v72wp-11b536c>

Ers cyhoeddi Cynllun Cyflawni [Siarad Gyda Fi: Cynllun Cyflawni ar gyfer laith, Lleferydd a Chyfathrebu](#) ym mis Tachwedd 2020, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn gweithio'n gyflym i gyflawni ei hymrwymiad cyffredinol i wella canlyniadau i blant a

phobl ifanc drwy ddull newydd o hybu a chefnogi datblygiad Lleferydd, iaith a Chyfathrebu plant a phobl ifanc.

Mae gan y cynllun cyflawni ymrwymiad clir i ymgorffori cymorth Lleferydd, iaith a Chyfathrebu effeithiol fel rhan o'r Glasbrint Cyfiawnder ieuencid. Mae'n anodd pwysleisio'n union pa mor bwysig yw cymorth Lleferydd, iaith a Chyfathrebu i bobl ifanc sydd mewn sefydliadau diogel cyfiawnder ieuencid.

Mae Cynllun Cyflawni Siarad Gyda Fi yn canolbwytio ar ymyrraeth gynnar ac atal Anghenion Lleferydd, iaith a Chyfathrebu. Bydd hyn yn lleihau'r risg y gwelir ymddygiad heriol a gwrthgymdeithasol ymhliith plant a phobl ifanc, ac felly byddant yn llai tebygol hefyd o ymuno â'r system cyfiawnder ieuencid.

Mae ein Cydgysylltwyr Cenedlaethol Lleferydd, iaith a Chyfathrebu wedi hwyluso cysylltiadau rhwng Coleg Brenhinol y Therapyddion iaith a Lleferydd a chydweithwyr yn y Tîm Troseddu a Chyfiawnder yn Llywodraeth Cymru i fwrw ymlaen â'r gwaith hwn.

Gweithiwyd yn agos gydag Estyn i ddatblygu hyfforddiant ar-lein i arolygwyr sy'n asesu'r ddarpariaeth addysg mewn sefydliadau diogel cyfiawnder ieuencid. Mae'r pecyn hyfforddi yn fyw ar fewnrwyd Estyn a bydd yn sicrhau bod arolygwyr yn ystyried y ddarpariaeth o gymorth Lleferydd, iaith a Chyfathrebu yng nghyd-destun y ddarpariaeth addysg.

I gloi, efallai yr hoffai'r Pwyllgor ystyried yr wybodaeth ganlynol y mae swyddogion wedi'i chael gan Goleg Brenhinol y Therapyddion Lleferydd ac iaith yn dilyn cyfarfod arferol ym mis Awst â Pippa Cotterill, Pennaeth Swyddfa Cymru, Coleg Brenhinol y Therapyddion Lleferydd ac iaith:

Mae dogfen Sylfaen Dystiolaeth Cyfiawnder Coleg Brenhinol y Therapyddion Lleferydd ac iaith i'w gweld ar y ddolen isod. Mae gan y ddogfen wybodaeth allweddol ynghylch cyffredinrwydd anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu, a'r goblygiadau, darpariaeth a chanlyniadau ar gyfer hynny.

<https://www.rcslt.org/wp-content/uploads/media/Project/RCSLT/justice-evidence-base2017-1.pdf>

Dyma bodlediad 30 munud 'Speech and Language Therapy at Feltham Young Offenders Institute' a recordiwyd ychydig flynyddoedd yn ôl.

https://soundcloud.com/rcslt/speech-and-language-therapy-at-feltham-young-offenders-institution?utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing

Mae'r ddolen isod at adroddiad 'Deall y Sbardunau'. Mae tudalen 14 yn cynnwys gwybodaeth ynghylch anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu.
<https://www.gwent.pcc.police.uk/media/gzwnfopq/understanding-the-triggers-welsh.pdf>

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Jane Hutt".

Jane Hutt AS/MS
Y Gweinidog Cyflawnder Cymdeithasol
Minister for Social Justice